

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 20.10.2004
KOM(2004) 701 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE
RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

Připravenost a zvládání následků při boji proti terorismu

OBSAH

1. ÚVOD 3

2. RÁMEC CIVILNÍ OCHRANY 3

2.1. Mechanismus civilní ochrany v rámci Společenství 3

2.2. Posílení připravenosti prostřednictvím odborného školení a simulačních cvičení 4

2.3. Identifikace a hodnocení kapacit 5

3. OCHRANA ZDRAVÍ 6

3.1. Úkoly 6

3.2. Spolupráce v oblasti zdravotní bezpečnosti 6

3.3. Vědomí ohrožení, opatření v oblasti řízení a kontroly: mechanismus pro výměnu informací, konzultaci a koordinaci 7

3.4. Kontrola a detekce: schopnost inventarizace, detekce a identifikace 7

3.5. Reakce a záchranná opatření: databáze zásob léků a zdravotních služeb a opatření pro zajištění léků, odborníků, dalších zdravotních potřeb a infrastruktury 8

3.6. Prevence a ochrana: zákaz přesunu činitelů a biologická bezpečnost 8

3.7. Posílení připravenosti a schopnosti reakce 9

3.8. Mezinárodní spolupráce 9

4. SÍTĚ SYSTÉMŮ RYCHLÉHO VAROVÁNÍ VE SPOLEČENSTVÍ 10

4.1. Stávající systémy Komise pro rychlé varování v případě mimořádné události 10

4.2. Konsolidace Komisí řízených systémů pro mimořádné situace 10

4.3. Síť donucovacích orgánů Evropské unie 11

4.4. Varovná informační síť Evropské unie pro kritické infrastruktury 11

TECHNICKÉ PŘÍLOHY 12

1. ÚVOD

Evropská rada požádala na svém zasedání v červnu 2004 Komisi a Radu, aby posoudily schopnost členských států předcházet a čelit teroristickým útokům a rozšířit stávající spolupráci v oblasti civilní ochrany. Toto sdělení obsahuje přehled opatření, která Komise v současné době činí a návrh dalších opatření za účelem posílení stávajících nástrojů a splnění úkolů uložených Evropskou radou.

2. RÁMEC CIVILNÍ OCHRANY

2.1. Mechanismus civilní ochrany v rámci Společenství

Vzájemná pomoc a společná opatření jsou v případě teroristického útoku politickou nutností a praktickou potřebou. Teroristické útoky mohou vyžadovat zapojení mnoha různých zásahových týmů, od tradičních kapacit civilní ochrany až po vyspělejší technické a vědecké zdroje. Kapacity požadované na zvládnutí následků teroristických útoků mohou snadno překročit možnosti postižené země. Včasnou a odpovídající reakci na *všechny* možné teroristické hrozby může zajistit jedině společná akce založená na solidaritě.

Komise je připravena pomoci členským státům při provádění jejich závazků solidarity prostřednictvím mechanismu civilní ochrany Společenství. Od svého založení v říjnu 2001 se tento mechanismus Společenství rychle stal klíčovým nástrojem evropské spolupráce v oblasti civilní ochrany. Počet účastníků tohoto mechanismu vzrostl na celkem 30 zemí (25 členských států EU, Bulharsko, Rumunsko, Island, Lichtenštejnsko a Norsko) a další země projevují zájem se k mechanismu připojit. Komise úzce spolupracuje se členskými zeměmi na vývoji celé řady opatření a nástrojů zaměřených na posílení připravenosti a usnadnění vzájemné pomoci v případě závažné katastrofy. Nejdůležitější však je, že tento mechanismus – který může být nasazen v kterékoliv zemi postižené závažnou katastrofou – poskytuje podporu v různých mimořádných situacích v reálném čase, což umožňuje získat cenné zkušenosti a poučit se z nich.

V případě katastrofy mohou vnitrostátní orgány postižené země zaslat žádost o pomoc do Monitorovacího a informačního střediska (Monitoring and Information Centre – MIC), které žádost okamžitě rozešle do své sítě národních kontaktních míst. Jednotlivé státy pak musí posoudit, zda jsou schopny nabídnout pomoc. Monitorovací a informační středisko shromažďuje nabídky a žadatelská země si může vybrat kapacity, které potřebuje pro doplnění svých vlastních možností. Monitorovací a informační středisko kromě toho může poskytnout technickou pomoc a vyslat malé týmy odborníků, aby koordinovali pomoc nebo navázali kontakt s vnitrostátními orgány či mezinárodními organizacemi.

Monitorovací a informační středisko v průběhu mimořádné situace rovněž shromažďuje ověřené údaje a poskytuje všem zúčastněným zemím pravidelně aktualizované informace. Aby byl v průběhu mimořádné situace zajištěn ještě efektivnější tok informací, zavádí se roce 2004 specifický komunikační a informační systém (CECIS).

Monitorovací a informační středisko dosud koordinovalo evropskou pomoc v oblasti civilní ochrany při různých přírodních katastrofách nebo katastrofách způsobených člověkem. V posledních dvou letech využilo evropskou pomoc v oblasti civilní ochrany poskytnutou prostřednictvím výše uvedeného mechanismu přes deset různých zemí. Pomoc poskytovaná

prostřednictvím Monitorovacího a informačního centra zahrnuje celou škálu tradičních opatření civilní ochrany, včetně hašení požárů, lékařské pomoci, pátracích a záchranných akcí, ale také poskytování speciálního vybavení nebo odborných poznatků. Podobná pomoc může být na požádání poskytnuta i v případě teroristického útoku. Přidaná hodnota spolupráce v rámci celé EU se ukáže, kdykoliv je rozsah dané katastrofy takový, že překračuje kapacity daného státu, a to bez ohledu na to, zda se jedná o přírodní katastrofu, průmyslovou havárii nebo hrozbu terorismu.

Tentýž den, kdy Evropská Rada přijala Prohlášení o solidaritě, tj. 25. března 2004, oznámila Komise svůj záměr a odhodlanost dále posílit mechanismus civilní ochrany Společenství. Ve sdělení o posílení kapacity civilní ochrany EU byly identifikovány následující oblasti, kde je třeba dosáhnout zlepšení:

- silnější koordinace a komunikace,
- interoperabilita technických zařízení, včetně civilně-vojenské interoperability,
- společné označení zásahových týmů pro větší viditelnost evropské solidarity,
- nalezení prostředků na financování přepravy zařízení a týmů v případě katastrofy.

Komise je odhodlána systém vzájemné pomoci dále zlepšovat v souladu s výše uvedenými úkoly. V zájmu účinnosti však každý z těchto návrhů vyžaduje plnou podporu členských států.

2.2. Posílení připravenosti prostřednictvím odborného školení a simulačních cvičení

Základem připravenosti na mimořádné situace a schopnosti na ně reagovat je odborné školení. Mechanismus civilní ochrany Společenství investoval na evropské úrovni značné úsilí do vytvoření školicího programu pro odborníky a vedoucí týmů jednotlivých států. Tento program se v současnosti skládá ze tří složek: kurzů, simulačních cvičení a systému výměny odborníků.

Cílovými posluchači těchto vzdělávacích kurzů jsou vedoucí týmů jednotlivých států, styčné osoby a odborníci v oblasti technických otázek, vyhodnocování a koordinace, kteří jsou způsobilí k tomu, aby se účastnili evropských zásahových akcí v zahraničí. Program školení byl pečlivě připraven tak, aby zahrnoval veškeré znalosti a praktické schopnosti potřebné pro účinné přispění k takovým zásahům. Tyto kurzy, které trvají týden, také podněcují interakci mezi účastníky za účelem podpory výměny informací a poznatků o přístupech jiných zemí k civilní ochraně.

První cyklus vzdělávacích kurzů již úspěšně proběhl. Bylo proškoleno přes 200 národních odborníků a vedoucích týmů. Komise bude v úsilí v této oblasti pokračovat a pokud možno ho ještě zintenzívní. Druhý vzdělávací cyklus začne v září 2004.

Komise kromě toho zamýšlí zorganizovat zvláštní vzdělávací kurzy na vybraná témata. Tyto kurzy by pravděpodobně zahrnovaly školení v oblastech souvisejících s teroristickými útoky, jako např. následná psychologická nebo psychosociální péče pro oběti a zásahové pracovníky, práce v zamořeném prostředí atd. Simulační cvičení jsou důležitá pro vytvoření a udržování účinného a dobře fungujícího systému, který je schopen reagovat na ohrožení veřejné bezpečnosti. Umožňují zásahovým pracovníkům uplatnit své schopnosti v reálné situaci

a vytvořit cvičné situace tak komplexní povahy, které nelze dosáhnout v rámci kurzů. Osobám, které jsou za tento systém odpovědné, poskytují tato cvičení jedinečnou příležitost vyzkoušet a vyhodnotit různé postupy, identifikovat problémy a stavět na dosavadních zkušenostech.

Na evropské úrovni Komise od roku 2002 financovala organizaci osmi velkých simulačních cvičení za účasti týmů a odborníků z několika členských států. Tato cvičení byla prováděna v rámci mechanismu Společenství.

Tři z těchto cvičení byla specificky modelována tak, aby odrážela různé varianty teroristických útoků: Cvičení Euratox (Francie) v říjnu 2002, cvičení Common Cause (Společná věc) (Dánsko) v říjnu 2002 a cvičení EU Response (Reakce EU) (Belgie) v lednu 2003.

V rámci systému výměny odborníků mohou odborníci ze členských států pracovat po omezenou dobu v jiných členských státech. Cílem systému je výměna znalostí a odborných poznatků a zajištění toho, aby těchto kolektivních znalostí mohly využít všechny členské státy.

2.3. Identifikace a hodnocení kapacit

Teroristé budou i nadále odhalovat a využívat naše zranitelná místa. Pokud selžou mechanismy prevence a odstrašování a dojde k útokům, může rychlý návrat k normálu zaručit pouze dobře zorganizovaný a účinný systém reakce. To vyžaduje zvýšený důraz na všestrannou připravenost na teroristické útoky. V reakci na to vyvinula Evropská komise řadu opatření a nástrojů zaměřených na identifikaci a posouzení kapacit civilní ochrany, které jsou k dispozici na evropské úrovni pro účely pomoci.

Jedním ze způsobů, jak zlepšit připravenost, je shromažďování informací. Spolehlivé a podrobné údaje o prostředcích a kapacitách, které jsou na evropské úrovni k dispozici pro účely pomoci, usnadní plánování a mohou v dlouhodobém horizontu zajistit racionálnější využití omezených zdrojů. V rozhodnutí Rady o založení mechanismu Společenství byla tato potřeba uznána a členské státy byly požádány, aby poskytly informace o týmech a odbornících civilní ochrany, kteří jsou mechanismu Společenství k dispozici. Informace od členských zemí byly uloženy do databáze civilní ochrany, kterou spravuje Komise. Výše uvedené sdělení Komise o posílení kapacit civilní ochrany EU identifikovalo řadu informačních nedostatků a vyzvalo členské státy, aby poskytly podrobnější údaje, které by umožnily lepší plánování a připravenost.

V roce 2003 byl Vojenskému výboru EU uložen úkol vytvořit databázi vojenských prostředků a kapacit důležitých pro ochranu civilního obyvatelstva proti účinkům teroristických útoků, včetně chemických, biologických, radiologických a jaderných útoků. V roce 2004 byl obsah této vojenské databáze dán k dispozici mechanismu Společenství za účelem posílení jeho celkové schopnosti reakce.

V reakci na úkoly uložené Evropskou radou na jejím červnovém zasedání zahájila Komise nový proces, jehož cílem je posoudit kapacity civilní ochrany, které jsou k dispozici na evropské úrovni pro účely pomoci zemím postiženým závažným teroristickým útokem. Tento projekt si neklade za cíl získat reálnou představu o všech vnitrostátních zdrojích civilní ochrany, nýbrž se specificky zaměřuje na prostředky a kapacity, které by mohly být poskytnuty na pomoc jiným zemím v případě závažného teroristického útoku.

Pro identifikaci potřeb pomoci na úrovni EU a zdrojů, které jsou pro takové asistenční zásahy k dispozici, uplatnila Komise přístup založený na různých scénářích. Za pomoci odborníků ze členských států vypracovala Komise omezený počet scénářů pro reakci na teroristické útoky. Na základě těchto scénářů vypracovala Komise konsolidovaný seznam prostředků a kapacit civilní ochrany potřebných pro zvládání následků závažných teroristických útoků v Evropě. Vypracovala také ucelený dotazník zaměřený na kvantitativní i kvalitativní informace a dne 17. srpna 2004 požádala 30 zemí účastnících se mechanismu Společenství, aby poskytly informace o pomoci v oblasti civilní ochrany, kterou jsou schopny poskytnout v případě jednotlivých scénářů. Mezitím začal Vojenský štáb EU rozšiřovat vojenskou databázi na základě konsolidovaného seznamu a dotazníku Komise.

Jakmile Komise tyto informace obdrží, bude je konsolidovat a začne vypracovávat interní zprávu o posouzení kapacit, které jsou k dispozici na evropské úrovni pro účely pomoci zemím postiženým závažným teroristickým útokem. Tato zpráva bude předložena Evropské radě na jejím prosincovém zasedání. Mohla by být pro Evropskou unii a členské státy jedinečným nástrojem politiky a umožnit jim dále posílit evropský rámec civilní ochrany a konsolidovat přijaté závazky solidarity.

Dosud podaly příslušné informace pouze některé z členských států. Má-li však Unie získat přesný obraz o své způsobilosti reagovat na útok a zlepšit svou schopnost plnit přijatý závazek solidarity, musejí se plně zapojit všechny členské země.

3. OCHRANA ZDRAVÍ

3.1. Úkoly

Nehody a teroristické útoky s výbušninami, chemickými a biologickými činiteli mohou mít nesmírně ničivé účinky a způsobit obrovské náklady, a to i v případech, kdy nikoho nezabijí ani nezmrzačí a ani neobsahují původce s neomezeným „katastrofickým potenciálem“, jako např. pravé neštovice, které se šíří dál, pokud nejsou nasazena účinná protiopatření. Činnost v oblasti zdraví by měla zahrnovat celé spektrum opatření od posouzení rizik prostřednictvím zjištění, popřípadě vyloučení přítomnosti biologických, chemických nebo radioaktivních činitelů v zásilkách, životním prostředí nebo lidech, zvířatech či rostlinách, přes výměnu informací o rizicích mezi zdravotnickými orgány, odborníky a veřejností, až po řízení rizik zahrnující zavedení či uplatnění protiopatření, včetně pokynů pro cesty do zahraničí, screeningu a sledování subjektů, které přišly s daným ohrožením do styku, očkování, podávání léků a poskytnutí lékařské péče, dekontaminace, třídění při útocích s velkým počtem obětí, izolace, karantény, zákazu vstupu do určitých prostor a zákazu pohybu a likvidace odpadu.

3.2. Spolupráce v oblasti zdravotní bezpečnosti

Členské státy a Komise spolupracují, aby zajistily odpovídající kapacity a prostředky a posílily v rámci zdravotnického sektoru připravenost a schopnost reagovat v případě jakékoliv události bez ohledu na její původ. V listopadu 2001 schválily program zdravotní bezpečnosti, který byl předmětem sdělení Komise KOM(2003) 320 ze dne 2. června 2003.

3.3. Vědomí ohrožení, opatření v oblasti řízení a kontroly: mechanismus pro výměnu informací, konzultaci a koordinaci

Platformou koordinace zdravotní bezpečnosti v EU je Výbor pro zdravotní bezpečnost, který byl zřízen v listopadu 2001 ministry zdravotnictví a členem Komise pro zdraví a ochranu spotřebitelů. Tento výbor zprostředkovává výměnu informací o ohrožení zdraví, koordinuje připravenost v oblasti zdravotnictví, plány reakce v případě mimořádných událostí a strategie krizového řízení, vysílá varování a podává rychlé informace v případě zdraví ohrožujících událostí týkajících se EU, poskytuje konzultace v oblasti řízení rizik a zprostředkovává a podporuje školení a šíření osvědčených postupů a zkušeností.

Komise a členové Výboru pro zdravotní bezpečnost jsou s podpůrnými kontaktními místy v příslušných vládních úřadech spojeny prostřednictvím spolehlivého systému rychlého varování (RAS-BICHAT), který je v provozu 24 hodin denně a sedm dní v týdnu. Tento systém doplňuje systém včasného varování a reakce (EWRS) zřízený rozhodnutím Komise 2000/57/ES ze dne 22. prosince 1999 pro účely formálního oznamování vypuknutí přenosných nemocí a konzultace a koordinace protiopatření podle rozhodnutí Evropského Parlamentu a Rady č. 2119/98/ES. Oba systémy jsou v rámci příslušných provozních opatření propojeny se všemi evropskými zdravotními systémy varování a se systémy, které procházejí a shrnují informace zveřejněné prostřednictvím tiskových agentur, dalších zpravodajských médií a specializovaných zdrojů na Internetu za účelem včasného varování o nebezpečích.

Systémy varování a koordinace opatření zajišťovaná touto platformou spolupráce v oblasti ochrany zdraví se vztahují na celou řadu událostí, od jednoduchých incidentů a ohrožení, jako např. oznámení o zásilkách nebezpečných potravin a distribuci podezřelých dopisů, až po katastrofy s velkým počtem obětí a zákaz pohybu obyvatelstva, který může vyžadovat nasazení značného počtu policejních, bezpečnostních a případně i vojenských sil.

3.4. Kontrola a detekce: schopnost inventarizace, detekce a identifikace

Na základě určitých kritérií, jako jsou např. nakažlivost, virulence, přetrvávání v prostředí, snadnost manipulace a šíření a existence obranných opatření proti jejich šíření a účinkům, dostala prioritu opatření proti biologickým činitelům.

V pěti členských státech EU se nachází sedm laboratoří schopných zpracovávat a ověřovat vzorky vysoce rizikových původců, jako jsou např. virová hemoragická horečka nebo viry pravých neštovic (tzv. laboratoře P4). Mezi těmito laboratořemi byla vytvořena síť pro účely zajištění vysoce kvalitních diagnostických služeb pro všechny členské státy a pohotovostní dostupnosti (24 hodin denně, 7 dní v týdnu), aby mohly být rychle vyrozuměny vnitrostátní orgány a Komise, a dále pro účely organizování testů, cvičení, školení a rozvoje praktických dovedností.

Pro posílení biologické bezpečnosti zavedla Komise od června 2003 povinný dohled nad *Bacillus anthracis* (původce sněti slezinné), *Franciscella tularensis* (původce tularemie), *Coxiella burnetii* (původce horečky Q) a *Variola major* (původce pravých neštovic) jejich přidáním na seznam zvláštních původců a stanovením definicí případů pro tyto původce v rozhodnutí Komise 2003/534/ES ze dne 17. července 2003. Dále byla pro příslušné vnitrostátní orgány členských států vyvinuta matice společně s algoritmem rozhodování, aby bylo možné určit opatření v oblasti zdravotní bezpečnosti prostřednictvím jednotného nástroje a definovat priority.

3.5. Reakce a záchranná opatření: databáze zásob léků a zdravotních služeb a opatření pro zajištění léků, odborníků, dalších zdravotních potřeb a infrastruktury

V EU neexistují žádné registrované očkovací látky proti původcům pravých neštovic nebo moru. Registrované očkovací látky proti sněti slezinné nejsou široce dostupné. V rámci probíhající revize právních předpisů EU v oblasti farmacie byly zavedeny právní změny s cílem umožnit distribuci a předepisování neregistrovaných léků v rámci příslušných podmínek odpovědnosti.

Analýza průmyslových kapacit pro výrobu antibiotik ukázala, že ve všech předvídatelných situacích bude velmi pravděpodobně existovat dostatečná nabídka k pokrytí poptávky. Došlo k získání a omezené výměně informací o zásobách očkovacích látek proti biologickým činitelům, antibiotik, protilátek a antivirových prostředků ve členských státech a bylo dosaženo konsenzu v otázce, jaké všeobecné informace o zdravotnických zdrojích je třeba shromažďovat pro účely vzájemné pomoci v případě událostí s ničivými dopady na zdraví. Většina členských zemí má nebo si opatřuje zásoby očkovacích látek proti pravým neštovicím. Je však nedostatek imunoglobulinu, který se používá v případě závažně negativní reakce na očkovací látky. Studie Komise o ředění stávajících očkovacích látek proti pravým neštovicím ukázala, že by to bylo v případě mimořádné situace problematické. Současné snahy se zaměřují na vývoj bezpečnějších očkovacích látek a vytvoření očkovacích strategií, včetně strategie pro pandemickou chřipku. Na žádost Komise vydala Evropská agentura pro hodnocení léčiv pokyny týkající se použití léků proti potenciálním patogenům a vývoje očkovacích látek proti pravým neštovicím na bázi viru vakcínie.

Na základě konsenzu a vzájemného přezkumného procesu byly vypracovány a vydány klinické pokyny pro rozpoznání a případové zvládání nemocí souvisejících s patogeny, které mohou být využity při záměrném vypuštění, pokud jde o *sněť slezinnou, pravé neštovice, botulismus, mor, tularemii, viry hemoragické horečky, brucelu, horečku Q, viry encefalitidy, vozhřivku a melioidózu*.

V oblasti terorismu spojeného s použitím chemických činitelů byla sestavena řada seznamů chemických látek za účelem vytvoření skupin látek, které vyžadují tentýž přístup z hlediska veřejného zdraví a léčebných postupů. Byly přezkoumány klinické a toxikologické aspekty a údaje ze studie Komise o toxikologických centrech byly použity pro sestavení seznamu klinických a laboratorních odborných poznatků v EU. Bude vytvořena síť pohotovostních center pro případy útoků s použitím chemických činitelů, která budou podávat hlášení o výskytu incidentů týkajících se EU a poskytovat informace o protiopatřeních. Dále byly Evropskou agenturou pro hodnocení léčiv vypracovány a zveřejněny pokyny týkající se použití protilátek a léků proti chemickým činitelům.

Znalosti o činitelích používaných pro teroristické účely a příslušných nemocích, klinické a epidemiologické léčbě a související laboratorní analýze jsou omezené, proto existuje potřeba identifikovat příslušné odborníky v EU a vytvořit jejich seznam pro příslušné orgány v členských státech. Tito odborníci jsou určováni Výborem pro zdravotní bezpečnost v souladu s kritérii týkajícími se kvalifikace, zkušeností a disponibility.

3.6. Prevence a ochrana: zákaz přesunu činitelů a biologická bezpečnost

V EU platí přísná pravidla pro vedení evidence o biologických, chemických, radiologických a jaderných činitelích a materiálech. Směrnice týkající se biologických a chemických činitelů

pro účely ochrany zdraví a bezpečnosti při práci od roku 1990 postupně zavedly povinnosti týkající se vlastnictví, skladování, manipulace a používání těchto činitelů na všech pracovištích, včetně laboratoří, výzkumných a akademických institucí, nemocnic atd. Tyto směrnice rovněž vyžadují příslušnou kvalifikaci a registraci osob zapojených do všech výše uvedených činností. Pro evidenci radioaktivních látek a manipulaci s nimi existují přísné podmínky v celé řadě směrnic týkajících se ochrany veřejnosti před radiačním zářením a ochrany pracovníků před ionizujícím zářením. Přísné podmínky a ochranná opatření se vztahují rovněž na oblast bezpečnosti potravin, veterinářství a zdraví rostlin. Je stanoven povinný režim pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího použití; součástí tohoto režimu jsou seznamy radiologických, jaderných, biologických a chemických činitelů, které podléhají přísným ustanovením souvisejícím s mezinárodními normami o nešíření jaderných zbraní a opatřeními na kontrolu vývozu.

3.7. Posílení připravenosti a schopnosti reakce

Připravenost a plánování reakce je v EU klíčovou prioritou. Hlavním cílem je kompatibilita a interoperabilita protiopatření členských států. Pro tento účel byly vypracován přehled národních pohotovostních programů v oblasti zdraví. V rámci celé EU proběhne v roce 2005 hodnocení týkající se pravých neštovic a pandemické chřipky s cílem posoudit úroveň komunikace a kompatibilitu národních plánů. Komise zveřejnila v březnu 2004 pracovní dokument obsahující podrobný plán pro připravenost a plánování reakce Společenství v případě pandemické chřipky. Nyní pracuje na přípravě všeobecného pohotovostního plánu EU v oblasti zdraví.

Členské státy a Komise vyvíjejí modely pro predikci šíření chorob a rozptylu činitelů v rámci různých scénářů a proměnných kvantitativních a kvalitativních informací o pohybu obyvatelstva, sociálních zvyklostech, různých zeměpisných, povětrnostních, dopravních a zásobovacích podmínkách a za účelem posouzení dopadu konkrétních protiopatření na ochranu zdraví, jako je např. karanténa a hromadné očkování. Tyto činnosti jsou spolufinancovány Společenstvím v rámci programu na ochranu veřejného zdraví na období 2003-2008.

Byl vypracován vzdělávací program, který se zaměřuje na dvě oblasti: první z nich je školení v oblasti šetření epidemií přenosných nemocí (EPIET), které je spolufinancováno Komisí a členskými státy a vytváří mechanismus pro flexibilní nasazení odborníků uvnitř i vně EU. Druhou oblastí je vzdělávací kurz a produkce materiálů týkajících se forenzní epidemiologie, které byly vypracovány společně s Europolem pro účely společného školení školitelů ze členských států z donucovacích orgánů a terénních epidemiologických útvarů.

Budoucí Středisko Evropské unie pro prevenci a kontrolu nemocí (schváleno dne 21. dubna 2004 Evropským Parlamentem a Radou na základě návrhu Komise) bude hrát klíčovou roli při poskytování poradenství členským státům a orgánům EU a při provádění kontrolních a zásahových opatření v oblasti zdravotní bezpečnosti.

3.8. Mezinárodní spolupráce

Dne 7. listopadu 2001 v Ottawě schválili ministři zdravotnictví skupiny G7 a Mexika a člen Komise D. Byrne Akční iniciativu pro celosvětovou zdravotní bezpečnost (Global Health Security Action Initiative), která má podobné cíle jako spolupráce EU v této oblasti. Smluvní strany této iniciativy vypracovaly škálu incidentů pro účely hlášení rizik a algoritmy pro reakci v případě různých situací, uskutečnilo se školení týkající se opatření proti pravým

neštovicím a izolace pacientů, v rámci platformy laboratorní spolupráce se provádějí interlaboratorní testy a prostřednictvím příslušné sítě bylo zavedeno hlášení rizik a koordinace. Probíhá spolupráce v oblasti terénních vyšetřovacích technik, událostí s chemickými činiteli a příprava plánů pro případ chřipkové epidemie a v září 2003 se uskutečnilo cvičné hodnocení plánu pro případ vypuknutí pravých neštovic (Global Mercury). Komise stojí v čele platformy spolupráce v oblasti biologické bezpečnosti a výzkumu v této oblasti. Ministři a člen Komise odpovědný za příslušnou oblast se pravidelně scházejí za účelem sledování pokroku této iniciativy.

Komise spolupracuje se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) na opatřeních týkajících se bioterorismu – jednak v kontextu Ottawské iniciativy a jednak v kontextu probíhajících iniciativ Světové zdravotnické organizace zaměřených na zlepšení činnosti v rámci Celosvětové sítě reakce v případě mimořádné události (Global Outbreak and Response Network).

4. SÍTĚ SYSTÉMŮ RYCHLÉHO VAROVÁNÍ VE SPOLEČENSTVÍ

4.1. Stávající systémy Komise pro rychlé varování v případě mimořádné události

Komise vyvinula operační kapacitu pro pomoc v rámci reakce na širokou škálu mimořádných situací. To vedlo k vytvoření několika systémů rychlého varování (RAS), jako např. MIC (Monitorovací a informační středisko, jehož účelem je usnadnění a podpora vzájemné pomoci mezi zúčastněnými zeměmi), systém ECURIE (v případě radiační mimořádné situace), BICHAT (pro biologické a chemické útoky a hrozby), RAPEX (zdraví a bezpečnost spotřebitele – nepotravinové aspekty), RASFF (zdraví spotřebitele v souvislosti s potravinami a krmivy), EWRS (přenosné nemoci), EUROPHYT (rostlinolékařská síť: zadržování organismů škodlivých rostlinám), SHIFT (zdravotní kontroly dovozů veterinárního významu) a ADNS (zdraví zvířat).

Podstatou jednotlivých sítí je zpravidla síť pro výměnu informací na bázi nepřetržité komunikace, která přijímá a aktivuje varování a přeposílá informace členským státům a přidruženým zemím nebo Středisku nouzové reakce (Emergency Response Centre) Mezinárodní agentury pro atomovou energii (IAEA). Ačkoliv se přesná oblast působnosti, postupy a účely každého z těchto systémů liší, účelem všech je rychlá a účinná reakce na mimořádné situace. Stávající sítě a varovné systémy se v minulosti výborně osvědčily a prokázaly, že jsou schopny zvládat varování a informační toky včas a účinně. Především však vytvořily vzájemnou důvěru mezi příslušnými orgány.

4.2. Konsolidace Komisí řízených systémů pro mimořádné situace

Informace o bezprostředním nebo vznikajícím ohrožení nebo o útoku/katastrofě mohou být Komisi předány kterýmkoliv ze systémů rychlého varování. Jelikož varování jsou často podávána prostřednictvím několika vstupních bodů, musí Komise zajistit, aby byly příslušné informace neprodleně předány všem jejím útvarům a dotčeným vnitrostátním orgánům. Určité mimořádné situace mohou být natolik závažné a riziko jejich vystupňování do vážné krize tak velké, že je nezbytná celková koordinace v rámci téměř všech politik EU. V případě závažného teroristického útoku nebo katastrofy je nezbytná spolupráce a koordinace mezi všemi příslušnými systémy rychlého varování (včetně sítě donucovacích orgánů a sítě kritických infrastruktur).

Za účelem posílení svého příspěvku k boji proti terorismu vytvoří Komise bezpečný všeobecný systém rychlého varování (ARGUS), který propojí všechny specializované systémy pro mimořádné situace vyžadující opatření na evropské úrovni. Na základě stávajících struktur dostupných v rámci Komise bude vytvořen nový ústřední vstupní bod. Tento nový systém bude respektovat specifické vlastnosti, oblast působnosti a odborné poznatky jednotlivých specializovaných systémů, které budou nadále vykonávat své současné funkce. Jelikož v první fázi incidentu (např. výbuchu) je často nejasné, zda jde o nehodu nebo teroristický čin, nebude oblast působnosti systému omezena pouze na teroristické útoky, ale měla by zahrnovat veškerá krizová centra a mechanismy rychlé reakce zaměřené na zajištění bezpečnosti.

Kromě vytvoření systému ARGUS by mělo být v Komisi vytvořeno ústřední krizové centrum, v jehož rámci by se během mimořádné situace spojili zástupci všech příslušných útvarů Komise. Toto krizové centrum by koordinovalo úsilí směřující k vyhodnocení nejlepších proveditelných alternativ reakce a k rozhodnutí o vhodných zásahových opatřeních. Takový ucelený pohotovostní systém na úrovni EU vyžaduje, aby v souvislosti s každým stupněm rizika existoval jednotný přístup k jeho analýze (posouzení, stupně bezpečnosti, zásahová opatření atd.). Proto by měl být vypracován systém pro analýzu bezpečnostních rizik, na jehož základě by bylo možné přijmout další všeobecná bezpečnostní opatření a v případě potřeby zvláštní opatření. Členské státy, které by nechtěly určité opatření uplatnit, by mohly dané nebezpečí řešit alternativními bezpečnostními opatřeními.

4.3. Síť donucovacích orgánů Evropské unie

Jediným chybějícím článkem stávajících systémů rychlého varování řízených na Evropské úrovni je varovný systém pro veřejný pořádek a bezpečnost, pokud jde o připravenost a reakci na krizové situace se zapojením donucovacích orgánů. Reakce na teroristický útok vyžaduje kromě stávajících systémů účast tradičních donucovacích orgánů. Bude vytvořena evropská síť donucovacích orgánů (LEN), kterou by měl řídit EUROPOL. Měla by být uvedena do provozu do roku 2005. Půjde o síť s víceúrovňovým přístupem a nepřetržitou pohotovostí (24 hodin denně/7 dní v týdnu), která bude sloužit zejména donucovacím orgánům EU, přičemž bude používat stávající kanály bezpečné komunikace sítě Europol. V případě aktivace sítě LEN na základě hlášení zaslaného Europolu vnitrostátními donucovacími orgány a naopak musí být informován ARGUS. Europol zřídí operační středisko, které bude sloužit ke komunikaci se zástupcem Europolu v nepřetržité pohotovosti (24 hodin denně/7 dní v týdnu). Příslušný zástupce Europolu by mohl spolupracovat se styčnými osobami Europolu působícími ve vnitrostátních pobočkách Europolu. Síť LEN by vyžadovala přijetí operačních pokynů pro nakládání s varováními vyslanými sítí donucovacích orgánů spadající pod Europol a pro schválení parametrů oznamovacích kritérií a klasifikaci případů. Členské státy by musely určit příslušná národní kontaktní místa oprávněná vydávat/přijímat varování a činit v případě potřeby další opatření.

4.4. Varovná informační síť Evropské unie pro kritické infrastruktury

Jak již bylo uvedeno ve sdělení „Ochrana kritické infrastruktury při boji proti terorismu“, vypracuje Komise nejpozději do konce roku 2005 Evropský program na ochranu kritických infrastruktur. Komise je toho názoru, že je zapotřebí zřídit Varovnou informační síť pro kritické infrastruktury (Critical Infrastructure Warning Information Network – CIWIN). ARGUS by měl spolupracovat s CIWIN stejným způsobem, jako bude spolupracovat s ostatními systémy rychlého varování.

TECHNICAL ANNEXES

ANNEX 1

1. MULTI-SECTOR RESPONSE FOR HEALTH PROTECTION

Chemical, biological, radiological and nuclear terrorism has direct consequences not only for people, but also for the environment, the food chain and for property. Preventing terrorist acts and mitigating their consequences requires a mobilisation of actors and resources in many sectors other than health. Of major importance to health security are the measures and actions in food, animal, plant and water safety.

1.1. Food safety

The EU has a broad body of legislation which covers primary production of agricultural products and industrial production of processed food. This legislative body provides different means to respond to situations in specific sectors. The measures that would be taken in response to a terrorist act in the food sector are not fundamentally different from those adopted by the EU in response to accidents in the recent past. The aspect of the fight against bio terrorism that needs developing is the organisation of upstream information, investigation and information-gathering within the territory of the EU and third countries as well as an improved cooperation between authorities and those working in the food chain and their education.

1.2. Animal safety

Many EU regulations exist in the area of animal safety. In response to animal health emergencies, the Commission will adopt urgent safeguard measures to supplement existing regulations. The Commission manages a bank of about 40 million doses of various antigens of the foot-and-mouth disease virus for the rapid formulation of vaccines. There is on-going reinforcement of banks of vaccines against foot-and-mouth, classical swine fever, avian influenza and bluetongue. Imports are subject to strict controls at the EU borders.

1.3. Plant safety

Structures specifically intended to prevent the abuse of plant protection products, which sample, analyse and inspect randomly and at regular intervals, are already in place in the EU. Phytosanitary laboratories exist in all Member States. Strict notification requirements are enforced and inspections are carried out in third countries for plants intended for planting and for specified plant products. A system is also in place for temporary safeguard measures in the case of an imminent danger of introduction or spread of harmful organisms.

1.4. Water safety

As regards water safety, EU laws on the quality of drinking water and on the quality of surface waters used for drinking water abstraction are been reviewed to check whether they sufficiently cover the requirements for constant monitoring of drinking water and other appropriate monitoring and early warning systems. Multi-barrier systems, the use of appropriate markers at key points and the introduction of and adherence to the HACCP system by suppliers are being promoted in the context of the programme on health security to enhance safety and confidence in early detection of infective agents and toxicants.

ANNEX 2

1. ACTIONS IN OTHER FIELDS

1.1. Enhancing the protection of the external border with regard to the movement of goods

As the EU is a Customs Union, the protection of the Internal Market relies exclusively on the mechanisms in place at the external border and their efficient application.

The fight against terrorism or any other external threat relies on the capacity of the national customs authorities to block entry at the border of all goods that could present a danger to the EU while not hampering legitimate trade. With this in mind the Commission presented a Communication to the Council on the role of customs in the integrated management of the external border (COM(2003) 452).

Questions such as a common approach to risks or guaranteeing an appropriate level of human resources and equipment are examined in this Communication and further action in this area both by the Commission and the Member States is under consideration.

At the same time, agreement between the Community and the United States in the framework of their "Container Security Initiative" has been achieved. Bilateral negotiations on its implementation are continuing.

1.2. Export control lists

The EU has a compulsory regime for the control of exports of dual-use items and technology which contains lists of radiological, nuclear, biological and chemical agents etc. for which strict provisions linked to international non-proliferation regimes and export control arrangements apply. In the area of exports of dual use technologies (civil technologies which can be used for military purposes in particular for production or delivery of Weapons of Mass Destruction), "the responsibilities of exporters of dual use items as defined in Regulation 1334/2000 (legal and natural persons) in ensuring that exports of dual use technologies does not contribute to the development of Weapons of Mass Destruction by terrorists are extremely important. It is increasingly recognised that regular dialogue between exporters and national authorities and regular information and awareness raising by national authorities vis-à-vis their dual use suppliers are a prerequisite for the efficient implementation of Regulation 1334/2000.

At EU level, a working group established by the article 18 of the Regulation 1334/2000 has met regularly and facilitated interaction between EU Member States' authorities responsible for issuing export licenses of dual use items and exporters. However, the Commission is conscious that this dialogue can be improved and has started to consider options for such improvement which have been shared with UNICE at the highest levels as a follow up to the Thessaloniki Action plan against the proliferation of WMD (which includes a number of actions aiming at strengthening the community export control regime and at making the EU a leading player in the international export control regimes).

Concerns over the adverse impact of controls on public health activities, such as barriers for and delays in the transport of agents, samples, reagents and specimens for tests and comparisons, persist among national public health agencies and laboratories. Commission services have raised the attention of the EU Member States in 2002 on the risks that delays arising from the implementation of national- (EC) export control legislations in a number of important suppliers of relevant dual-use biological technologies (EU and non EU such as USA, Japan, Australia, Canada) might create in case of a public health crisis whose solution would imply quick international cooperation and move of sensitive dual use items across international borders.

The Commission has made a number of proposals for follow up regarding the strengthening of the community export control regime in the enlarged EU. In particular the Commission has drawn the attention of the EU Member States and of key third countries to the risks that non membership of new EU Member States in export control regimes such as Missile Technology Control Regime and Wassenaar Arrangement present in terms of weakening of the international export control regimes and for the very functioning of the Community export control regime due to the single market for dual-use items. The Commission has coordinated the Task Force in charge of the Peer Reveiws of Member States' application of Regulation 1334/2000 in conformity with the Thessaloniki Action Plan. Drawing on the peer review visits which are now finished, the Task Force will present a report to the WP Dual Use with suggestions for follow-up which should be of interest not only to the export control licensing officers of the EU but also to all the EU actors involved in the fight against terrorists getting access to dual use technologies in the EU.

Resolution 1540 of the UN Security Council which calls for all States to adopt measures to ensure that terrorists do not access relevant dual use technologies contains important provisions regarding controls of exports of dual use items. The Commission is contributing to the work carried out in the UN Committee 1540 established to monitor the implementation of this Resolution. The Commission has prepared its contribution on the aspects of the implementation of the Resolution which is of EC competence and it has been agreed that all Member States will mention it in their national report to the UN committee in charge of Resolution 1540.

1.3. The EU Solidarity Fund

Bearing in mind the significant costs involved after a major terrorist attack or natural disaster there exist a need to alleviate the financial consequences for those affected by it. The Commission is currently reviewing the possibility of a common approach to emergency situations through a revised EU solidarity fund (in addition to national compensation schemes) with the objective to provide financial aid to cope with emergency situations in the aftermath of an unforeseen crisis (COM(2004) 487). Such an instrument would provide funding to give support to victims of terrorism as well as to alleviate the effects of other natural and/or man-made disasters or public health crises.

Support to the victims and their families as well as contributions to rehabilitations efforts must be an integral part of the response to terrorist attacks in a society bound by solidarity. The Commission is currently working on different aspects of this response and implementing a pilot project agreed upon by the Parliament to support the financing of projects intended to help the victims to recover and to raise awareness of the public against terrorist threat.

1.4. Research and technology development

Following the different requests from the Parliament and the Council, the Commission has started a Preparatory Action entitled "Enhancement of the European industrial potential in the field of Security research 2004-2006", with a view to contributing to the improvement of the European citizens' security and to reinforce European technological and industrial potential in this area. This Preparatory Action covers the period 2004-2006 and addresses five main areas, including the protection against terrorism.

A Group of Personalities (GoP) was established in 2003 and tasked to propose key orientations, principles and priorities for a future European Security Research Programme (ESRP). The GoP report describes the essential elements of a **"**European Security Research Programme" (ESRP) and its contribution to address the new security challenges of a changing world. Its main recommendations include:

- The establishment of an ESRP, from 2007 onwards, with funding of at least 1 billion Euros per year, additional to currently existing resources,

- The creation of a **"**European Security Research Advisory Board" to define strategic lines of action, user involvement, implementation mechanisms and a strategic agenda for the ESRP,

As a follow-up, the Commission adopted on 7 September 2004 a Communication entitled "Security Research: The Next Steps" (COM(2004) 353) to initiate a debate with the Council and the Parliament. It subscribes to the main thrust of the report and indicates steps to be taken to progress the activity:

- Consultation and cooperation with stakeholders, especially via the "European Security Research Advisory Board" to be established in 2004.

- Development of an ESRP, to become, from 2007, a specific programme within the 7th Framework Programme of Community Research.

- Ensuring an effective institutional setting, taking into account Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy and other relevant Community policies (e.g. fight against terrorism including bio-terrorism, cross border control, transport, environment,…), and developing cooperation and synergies with the European Defence Agency.

- Establishing a governance structure responding to the needs of security research work in terms of contract, participation and funding.

In fields directly related to biological and chemical terrorism, the 6th Framework Programme's Scientific Support to Policies activities covers "Civil protection (including biosecurity and protection against risks arising from terrorist attack) and crisis management". Research is currently ongoing on biological agents, risk assessment, crop bioterrorism and modelling the propagation of bioterrorist agents. The Commission can also call upon the advice of the EU Research Group on Countering the Effects of Biological and Chemical Terrorism, encompassing experts from the Member States was established as a follow up to the Research Council of 31 October 2001.

The Commission has developed real time systems for emergency management (e.g. to help emergency response in transport accidents involving dangerous substances). Similar systems could be developed as early warning to address deliberate attacks in the areas of civil protection and health security. The Commission will further work on the establishment of a European level threat assessment methodology.

Improved surveillance on disease monitoring could be supported by the Commission's Joint Research Centre through the development of real-time monitoring networks, integrating normalised instrumentation (e.g. on capture systems for biological vectors) and sensors, remote sensing data, and meteorological data, which then feed into models that can provide alerts in the case of an outbreak, predict the spreading of diseases and be used to take preventive actions. In addition to disease monitoring, other vulnerabilities in the food chain can be reduced by improved traceability systems (e.g. in the cold chain, in feedstock and in food products), where the Commission can use its expertise developed in animal and meat traceability.

In addition, the Commission's services has substantial experience in the analysis of lessons learned concerning the management of past industrial and natural disasters, it can expand on this experience to collate and analyse data concerned with deliberate attacks on installations. The information could be conveyed to national civil protection agencies thereby contributing to the development of appropriate prevention, preparedness and response measures to address deliberate terrorist threats.

Further improvement and validation of Commission and external dispersion models of radioactive substances for the consequence modelling of various types of scenarios including 'dirty bomb explosions' will be supported by the Commission's Joint Research Centre. Other improvements include extending the geographic coverage of existing dispersion models to the entire EU territory, and integration of existing dispersions models within Commission interactive impact analysis map-based tools to provide the dispersion models with additional functionality in order to improve their scenario and impact analysis functionalities (such as estimating affected population and critical infra-structures within the vicinity of the incident). Development of statistical techniques will improve the Commission's early warning rapid alert system on outbreaks of communicable diseases by further studying bio-terror related incidents and outbreaks at large.

1.5. The Commission's internal rules of procedure for crises

On 5 March 2003 the Commission adopted a Decision[1] amending its internal Rules of Procedure for crises which directly affect the safety, operation and integrity pf the Commission in terms of persons, buildings and information. In this regard on 26 March the Commission adopted a second Decision[2] on security in crisis situations which institute operational procedures for a new crisis management structure.

---

1 Minutes of the 1603rd meeting of the Commission of 5 March 2003, point No 9: doc. No C(2003) 744/2.

2 Written procedure No E/479/2003: document No C(2003) 972 of 21 March 2003.